

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**для студентів освітньо-професійної програми А4.13 Середня освіта
(Музичне мистецтво)**

Розроблено та затверджено на кафедрі методики музичного виховання та диригування 27 червня 2025 р. протокол №14

Схвалено на засіданні Науково-методичної комісії ННІМ 27 червня 2025 р.
(протокол № 7)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Бакалавр – освітній ступінь вищої освіти в Україні, що здобувається на та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми Середня освіта (Іст першому рівні вищої освіти орія). Підготовка бакалавра завершується захистом бакалаврської дипломної роботи. Бакалаврська робота – це творча дослідницька робота, яка виконується самостійно, свідчить про вміння автора працювати з літературою, узагальнювати й аналізувати фактичний матеріал, використовувати теоретичні знання і практичні навички, отримані під час оволодіння освітньо-професійною програмою А4.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), має елементи наукового дослідження. Робота студента над бакалаврською темою пов'язана із поглибленим вивченням музикознавчої науки, теорії і практики методики викладання музичного мистецтва і музично-педагогічних дисциплін у школі, формуванням та розвитком компетентностей самостійного дослідження та експериментування. Підготовка бакалаврської роботи за спеціальністю підвищує наукову ерудицію студента, розширює пізнавальні інтереси, поглиблює теоретичну підготовку майбутнього фахівця. При написанні бакалаврської роботи студент повинен керуватися положеннями Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», положеннями навчально-методичної документації, розробленої ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та факультетом історії, політології і міжнародних відносин, Кодексом честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-

дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», методичними вказівками до виконання, оформлення та захисту дипломних робіт. На основі даних рекомендацій випускові кафедри можуть розробляти методичні рекомендації відповідно до специфіки підготовки фахівців.

1.1. Мета і завдання підготовки бакалаврської роботи Метою підготовки бакалаврської роботи є систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних знань, а також виявлення рівня професійної і психологічної готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва та музично-педагогічних дисциплін щодо практичної діяльності при постановці та вирішенні конкретних завдань. Бакалаврська робота повинна представляти закінчену розробку актуальної наукової проблеми. Вона повинна: – бути актуальною, мати новизну, виконуватись на рівні сучасних досягнень науки і техніки; – мати спрямування на вирішення практичних завдань майбутньої професійної діяльності; – стимулювати у студентів творчий пошук нових пріоритетних наукових рішень; – вимагати опрацювання спеціальної наукової і методичної літератури; – пов'язуватись з планами наукових досліджень керівника, кафедри методики музичного виховання та диригування, інших наукових підрозділів ННІМ; – узагальнювати і розвивати науково-дослідницькі уміння студента. Головними завданнями підготовки бакалаврської роботи є: – поглиблення знань студентів з актуальних проблем відповідної навчальної дисципліни за обраним напрямом підготовки; – розширення й поглиблення теоретичних знань студентів з обраної проблеми, систематизація і аналіз сучасних наукових підходів до розв'язування теоретичних та практичних завдань; – удосконалення умінь та компетентностей студентів самостійно організовувати та проводити наукові дослідження актуальної проблеми; розвиток умінь студентів застосовувати здобуті теоретичні знання під час вирішення конкретних наукових завдань; – набуття студентами необхідних компетентностей у процесі підготовки і проведення педагогічного експерименту або його елементів; – удосконалення компетентностей самостійної роботи студентів із фаховою науковою літературою й розвиток умінь критичного опрацювання наукових інформаційних джерел; – формування здатності студентів до самоосвіти і саморозвитку, самостійної

дослідницької роботи у майбутній професійній діяльності. Бакалаврська робота є ефективнішою, якщо логічно продовжує тематику курсової роботи або діяльність студента у науковому студентському гуртку чи проблемній групі. Робота над бакалаврським дослідженням вимагає систематизації загальних філософських, педагогічних, психологічних, фахових методичних знань, їх поглиблення у процесі розв'язування визначеної проблеми, набуття умінь проведення експериментального пошуку, активізації творчої самостійності та ініціативи студента.

- 1.2. Результати навчання: Володіти ґрунтовними знаннями з метою перенесення їх у площину наукового семінару. Знати найважливіші факти, параметри володіти потрібними навичками, необхідними для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Знати основні концепції сучасної музично-педагогічної науки, здійснювати відповідний критичний аналіз зібраної інформації, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості. Знати термінологію, володіти необхідним категоріально-понятійним апаратом дисципліни. Вміти аналізувати, синтезувати, порівнювати методичну інформацію. Розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись грамотності і вимог до написання наукових та навчальних текстів. Організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію джерел або інформації методичного характеру. Здійснювати наукові й науково-педагогічні дослідження в галузі музичного мистецтва, історії, методики викладання музики, застосовувати міждисциплінарний підхід.

2. ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМАТИКИ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Тематика бакалаврських робіт визначається кафедрою методики музичного викладання та диригування та пропонуються студентам у VI семестрі. Тематика робіт відповідає професійним завданням, сформованим під час вивчення дисциплін нормативної та варіативної частин освітньої програми А4.13 Середня освіти (Музичне мистецтво). Теми бакалаврських робіт оновлюються у кожному навчальному році. Студентам надається право запропонувати свою тему з

обґрунтуванням доцільності її розробки. У таких випадках перевагу надають темам, які безпосередньо пов'язані з місцем майбутньої професійної діяльності випускника. Не пізніше кінця першого місяця навчання у VII семестрі теми обговорюють і затверджують на засіданні кафедри та призначають наукових керівників роботи. Загальний список усіх бакалаврських робіт, які виконуватимуться на кафедрі, затверджуються вченою радою ННІМ. Зміни або уточнення у формулюванні затвердженої теми можуть бути внесені лише за об'єктивних причин та за згодою наукового керівника. Будь-яка довільна зміна студентом теми своєї роботи не допускається. Основними критеріями вибору теми бакалаврського дослідження є: – актуальність, елементи новизни і перспективність обраної теми; – ступінь вивчення теми у науковій літературі; – наявність доступної для студента і достатньої для розкриття теми джерельної бази; – можливість виконання теми на кафедрі; – зв'язок теми з конкретними науковими планами та довгостроковими програмами кафедри; – можливість отримання від впровадження результатів дослідження науково освітнього ефекту; – особисті наукові інтереси студента. Тема бакалаврської роботи повинна бути короткою, окреслювати межі проведення дослідження, відображати мету і відповідати змісту роботи. У назві не можна вживати скорочення та аббревіатури, потрібно уникати використання ускладненої термінології. Недопускається починати назву зі слів «Вивчення процесу...», «Дослідження шляхів...», «Розробка і дослідження...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...» тощо.

3. ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ І ЗАТВЕРДЖЕННЯ НАУКОВИХ КЕРІВНИКІВ

Порядок призначення і затвердження наукових керівників Науковими керівниками дипломних робіт на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти призначають висококваліфікованих фахівців кафедри методики музичного виховання та диригування, або суміжних кафедр з числа професорів і доцентів, що відповідають профілю роботи. В окремих випадках допускається керування бакалаврською роботою старшими викладачами без наукового ступеня, які є провідними фахівцями з питань, що висвітлюються в роботі, і здатні надати студентові суттєву організаційно-методичну допомогу в підготовці роботи, її оформленні та захисті. У випадках, коли робота

має прикладний характер, до керівництва її виконанням можуть залучатися висококваліфіковані фахівці відповідної галузі.

4.ОСНОВНІ ОБОВ'ЯЗКИ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

1) допомога студентові у виборі теми; 2) погодження завдань на бакалаврську роботу, календарного плану її виконання, систематична перевірка виконання календарного плану студентом; 3) допомога студентові при розробленні плану (змісту) бакалаврської роботи; 4) надання необхідних консультацій з питань порядку, послідовності виконання роботи, визначення змісту та обсягу відповідних частин роботи; 5) надання допомоги студенту в доборі наукових джерел, які доцільно використовувати при виконанні роботи; 6) перевірка виконання студентом проміжних етапів підготовки бакалаврської роботи й надання допомоги в її науковому редагуванні; 7) систематичний контроль щодо якості виконання бакалаврської роботи; 8) спрямування студента у питаннях апробації бакалаврської роботи; 9) підготовка висновку на засідання кафедри про допуск бакалаврської роботи до захисту в Екзаменаційній комісії; 10) підготовка письмового відгуку на бакалаврську роботу.

5.ОСНОВНІ ПРАВА НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

1) вимагати від студента дотримання встановленого графіку виконання бакалаврської роботи; 2) висловлювати зауваження до бакалаврської роботи загалом або окремих її частинах та повернення роботи студенту на додаткове опрацювання; 3) вимагати виправлення помилок змістового чи граматичного характеру; 4) приймати рішення про невідповідність бакалаврської роботи встановленим вимогам з інформуванням про це студента та завідувача кафедри, на якій виконується робота.

6.ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЕТАПИ НАПИСАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Після визначення на кафедрі теми студент із науковим керівником розробляє індивідуальний план-графік виконання бакалаврської роботи із зазначенням усіх етапів та офіційних термінів виконання. Графік підписується студентом, науковим керівником та затверджується на засіданні кафедри. Графік складається у двох примірниках, один з яких одержує студент, другий – зберігається на кафедрі. Зміна плану-графіка виконання бакалаврської роботи допускається тільки за згодою наукового керівника. Над бакалаврською роботою студент працює під контролем наукового керівника протягом всього навчального року. Організаційно процес написання бакалаврської роботи складається з таких етапів: – підготовчого, який починається з вибору студентом

теми й отримання індивідуального завдання від бакалаврської роботи щодо питань, які необхідно вирішити: ознайомлення зі станом проблеми, збирання фактичних матеріалів, проведення необхідного огляду та аналізу аналогічних розробок та їх застосувань у відповідних галузях тощо; – основного, який реалізовується відповідно до вимог щодо організації наукового дослідження і передбачає на основі вивчення досвіду роботи збирання фактичного матеріалу та його опрацювання, викладення тексту роботи згідно з її структурою, формулювання висновків та рекомендацій; – підсумково-оформлювального, який завершується орієнтовно за місяць до захисту роботи на засіданні Екзаменаційної комісії. На цьому етапі робота повинна бути повністю виконана та перевірена керівником; – заключного, який включає отримання відгуку керівника та рецензії на бакалаврську роботу від кваліфікованого спеціаліста відповідного профілю (за яким виконувалася робота), проведення попереднього захисту на кафедрі та фіксування його результату у протокол засідання кафедри про допуск до захисту і подання роботи до Екзаменаційної комісії (ЕК).

7. КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Безпосередній контроль за підготовкою бакалаврської роботи відповідно до календарного плану здійснює науковий керівник. Інформація наукових керівників про хід виконання студентами бакалаврських робіт заслуховується на засіданнях кафедри двічі впродовж навчального року – у січні та квітні. При цьому визначається спроможність студента справитися з роботою, які у нього виникли труднощі та необхідність вживання заходів щодо їхнього подолання. Кафедра має право не пізніше як за 20 днів до початку підсумкової атестації рекомендувати відсторонення студента від виконання роботи, якщо вона не буде виконана вчасно з причин його неорганізованості чи недисциплінованості, що обов'язково фіксується в рішенні кафедри. Це є підставою для порушення клопотання про відрахування студента за невиконання навчального плану.

8. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Зміст кваліфікаційного дослідження повинен відповідати стандартам вищої освіти. Робота має бути актуальною, скерованою на новітні методи теоретичного й експериментального дослідження, розкривати самостійне дослідження автора, відображати практичне значення одержаних результатів, їх апробацію та впровадження в сферу практичної діяльності. Дипломна робота на здобуття першого

(бакалаврського) рівня вищої освіти готується державною мовою у вигляді спеціально підготовленої наукової праці на правах рукопису в твердій або м'якій палітурці та в електронній формі. Обсяг та форму бакалаврської роботи визначає випускова кафедра. Це письмова робота із обов'язковими структурними частинами ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛИ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ (за потреби). Мінімальний обсяг бакалаврської роботи складає 60 сторінок стандартного аркушу А4.

Обов'язковими структурними елементами бакалаврської роботи є:

1. Титульна сторінка роботи. Титульний аркуш (додаток Б) містить: - найменування вищого навчального закладу, де виконана бакалаврська робота; - назву підрозділу; - назву кафедри; - освітній рівень, на який претендує здобувач; - тему бакалаврської роботи; - прізвище, ім'я, по-батькові автора; - найменування спеціальності; - науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по-батькові наукового керівника; - відомості про рецензентів; - місто і рік захисту роботи.

2. Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів та пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

3. Перелік умовних позначень (за необхідності). Такий перелік вводиться, якщо в роботі вжита специфічна термінологія, маловідомі скорочення, нові символи тощо. Перелік друкується двома колонками, у яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, праворуч – їхня детальна інтерпретація. Якщо спеціальні терміни, символи, позначення повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

4. Вступ. Обсяг вступу не повинен перевищувати 2–3 сторінки. У вступі розкривається сутність наукової проблеми та її значущість, стан розробки й обґрунтування необхідності проведення дослідження та подається загальна характеристика роботи у такій послідовності: **Актуальність теми.** Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вже підходами до розв'язання проблеми обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки. **Автор визначає науково-практичну та суспільну значущість** теми наукового дослідження. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Обов'язково потрібно зазначити роль автора у виконанні цих науково-дослідних завдань. Наступною складовою вступу є визначення об'єкта та предмета бакалаврського дослідження. **Об'єкт дослідження** – це процес або явище, яке породжує проблемну

ситуацію. **Предмет дослідження** міститься в межах об'єкта і становить частину від цілого (тобто об'єкта). Об'єкт і предмет співвідносяться як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка й стане предметом дослідження. Саме на предмет спрямована увага автора, оскільки він має визначати назву роботи.

Мета і завдання дослідження. Формулюється мета роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Мета – це кінцевий науковий результат, якого прагне досягти автор роботи у процесі власного дослідження. Не потрібно формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що такі слова вказують не на саму мету, а на засіб її досягнення. Мета бакалаврської роботи реалізується через конкретні завдання, які потрібно вирішити для цієї мети. Завдання дослідження повинні розкривати мету і формуються переліком дій: «вивчити...», «проаналізувати...», «встановити шляхи...», «обґрунтувати...», «визначити...», «виявити сутність...», «узагальнити...», «сформулювати пропозиції...» та інші. Вирішення завдань становитиме зміст розділів і підрозділів бакалаврської роботи. Це важливо, тому що назви таких розділів мають відповідати конкретним завданням і результатам дослідження. Для окремих робіт необхідно визначити хронологічні рамки та територіальні межі бакалаврської роботи, які визначаються тематикою. Стан наукової розробки. У вказаній частині вступу необхідно дати коротку характеристику найновішої наукової літератури та джерел, що висвітлюють досліджувану проблематику.

Методи дослідження вказують на шляхи досягнення мети та розв'язання поставлених у роботі завдань, свідчать про достовірність та вірогідність отриманих наукових результатів. Необхідно коротко охарактеризувати **методологічну базу дослідження**, надати перелік використаних при підготовці бакалаврської роботи методів і методологічних принципів.

Практичне значення одержаних результатів. У бакалаврській роботі теоретичного характеру вказують про наукове використання отриманих результатів або рекомендації щодо їхнього використання, а з прикладним значенням – висвітлюють результати практичного застосування отриманих результатів або рекомендацій щодо їх використання.

Апробація результатів (за наявності). Якщо автор брав участь у наукових конференціях, семінарах, засіданнях наукового гуртка і з оголошенням результатів своєї роботи та має цьому підтвердження (опубліковані тези, статті або програма конференції за темою роботи, у якій студент брав участь), слід зазначити загальну

кількість конференцій, їх назву, рік та місце проведення, а також вказати кількість публікацій із цієї теми. **Структура роботи.** У цьому підпункті вказується, що робота складається зі вступу, певної кількості розділів, висновків, списку використаних джерел (вказується кількість), кількість таблиць, рисунків та додатків. Основна частина. Основна частина дипломної роботи може складатися з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Головні вимоги до наукового викладу результатів – точність, чіткість, стислість. Кожний розділ починають з нової сторінки. В основних розділах дипломної роботи автор подає огляд літератури за темою та обґрунтовує вибір напряму досліджень, наводить методи вирішення задач та їх порівняльні характеристики, описує хід дослідження, з вичерпною повнотою викладає результати власних досліджень, якщо вони одержані. Автор повинен дати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів та порівняти одержані результати з аналогічними результатами вітчизняних та зарубіжних дослідників, обґрунтувати необхідність додаткових досліджень. Кожний розділ закінчується сформульованими висновками із стислим викладенням наведених у розділі результатів. Розділи повинні мати бібліографічні посилання на літературу, що дозволяє аналізувати власні дані та порівнювати їх з даними інших джерел. 6. **Висновки повинні** містити чіткий виклад найбільш важливих результатів дослідження з пропозиціями та побажаннями щодо подальшого дослідження певної теми. Важливо, щоб сформульовані висновки відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, але й проблемні питання, а також конкретні рекомендації щодо їхнього усунення. Ознайомлення з текстом висновків повинно сформувати уявлення про ступінь реалізації автором бакалаврської роботи поставленої мети і завдань. 7. **Список використаних джерел.** З кількох можливих способів упорядкування матеріалу у списку (за алфавітом, за видом джерела) найбільш вживаним є розміщення прізвищ авторів або назв творів за алфавітом. Кількість використаних джерел може бути не менше 35 у дипломній роботі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Якщо список містить джерела, записані як кириличними літерами, так і латинськими, то спочатку потрібно подавати ті, які записані кирилицею, а потім латиницею (за алфавітом). 8. **Додатки.** За необхідності до додатків доцільно включити допоміжний матеріал (при його великій кількості та неможливості подати у тексті), необхідний

для повноти сприйняття роботи. До них вносяться допоміжні матеріали: • таблиці допоміжних цифрових даних; • допоміжні ілюстрації; • термінологічні глосарії; • міні-словники; • карти. У додатки виносяться великі таблиці допоміжного характеру, блок-схеми, зразки форм таблиць тощо. Додатки нумеруються великими літерами.

9. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКИХ РОБІТ

Оформлення бакалаврської роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт. Текст роботи набирають на комп'ютері через 1,5 міжрядкові інтервали (29–30 рядків на сторінці), друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм); шрифт текстового редактора – Word Times New Roman або може бути замінено іншим подібним шрифтом чи іншим редактором, розмір 14 мм. Поля: зліва – не менше 25 мм, справа – не менше 10 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту однаковою. Робота подається до захисту у переплетеному вигляді. Текст бакалаврської роботи повинен бути стислий, точний та логічно послідовний. Текст викладають, дотримуючись норм чинного українського правопису, використовуючи стиль ділового мовлення, необхідний для службових документів. Потрібно користуватися усталеною лексикою, наявною в академічних словниках, дотримуватися прийнятої наукової термінології, умовних символів та скорочень, уникати діалектизмів, засобів художньої літератури, нових іншомовних запозичень тощо, якщо вони не є предметом дослідження. Оформлення розділів (підрозділів) Текст основної частини поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з кількох речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Кожна структурна частина роботи починається з нової сторінки (крім назв підрозділів і пунктів у межах розділу). Не допускається розташування назв розділів, підрозділів, а також пунктів і підпунктів у нижній частині сторінки, якщо після неї міститься лише один рядок тексту. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та

текстом повинна дорівнювати 3–4 інтервалам. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, додатків, рисунків, таблиць подають арабськими цифрами без знака №. Нумерація сторінок дипломної роботи має бути наскрізною (включаючи ілюстрації) і проставлятися у правому верхньому куті аркуша без крапки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який входить до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші, аркуші змісту номер сторінки не ставиться. Нумерація сторінок проставляється, починаючи зі «Вступу». Складові дипломної роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», без крапки та з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера підрозділу крапка не ставиться. Наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовка крапки не ставлять. Вимоги до оформлення ілюстрацій, таблиць, формул та додатків Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) потрібно розташовувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації повинні бути посилання у тексті. Якщо ілюстрації створені не автором роботи, необхідно зробити певні посилання, дотримуючись вимог чинного законодавства щодо авторських прав. Ілюстрації повинні мати назву, яку розташовують безпосередньо під зображенням. При написанні бакалаврської роботи студент повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання. При використанні матеріалів з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела,

на яке є посилання в бакалаврській роботі. Посилання в тексті бакалаврської роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1–7]...». Коли в тексті дипломної роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань. [13, с. 29]. Пряме цитування конкретного джерела не повинно перевищувати 1–2 абзаців. Кількість прямих цитат на одній сторінці роботи, як правило, не повинна перевищувати 2–3. Не потрібно подавати цитати у висновках. Загальні вимоги до цитування такі: 1. Текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий». 2. Цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається. Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело. Принепрямому цитуванню (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело. Якщо необхідно виявити ставлення автора (вказати у дужках ініціали) бакалаврської роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання. Цитування не повинно бути ні надмірним, ні недостатнім; Якщо автор дипломної роботи виділяє деякі слова, то робиться відповідне застереження, наприклад: (курсив мій. – Л.С.), (підкреслено мною. – Л.С.), (розрядка моя. – Л.С.). Слова і словосполучення скорочуються відповідно до ДСТУ 3582–2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила» (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ).

10. ПІДГОТОВКА, ПОРЯДОК ТА ПРОЦЕДУРА ЗАХИСТУ БАКАЛАВРСЬКИХ РОБІТ

Бакалаврські роботи проходять попередній захист на засіданнях кафедри за встановленим графіком, але не пізніше як за місяць до початку підсумкової атестації. Попереднім захистом бакалаврської роботи може вважатися, за рішенням кафедри, виступ та участь студента у наукових конференціях – університетських, міжуніверситетських, всеукраїнських тощо. На попередній захист студент повинен подати віддрукований та перевірений науковим керівником текст роботи. Захист проводиться на засіданні кафедри за обов'язкової присутності завідувача кафедри, гаранта програми та наукового керівника і передбачає такі процедурні етапи: – виступ автора бакалаврської роботи з повідомленнями про основні положення роботи; – детальні відповіді студента на усні та письмові запитання членів кафедри щодо змісту й суті роботи; – виступ наукового керівника про якість виконання роботи, про можливість допуску роботи до захисту перед ЕК. Кафедра робить висновки про готовність роботи до захисту перед ЕК, встановлює час роботи над зауваженнями та термін подачі роботи, оформленої згідно з вимогами, на кафедру. На цьому ж засіданні кафедри затверджуються рецензенти бакалаврських робіт. Рецензія на бакалаврську роботу є необхідним елементом творчих дебатів на захисті роботи, гарантією точного і неухильного виконання встановлених вимог до неї. Від ретельності роботи рецензента, аргументованості й повноти його висновків, залежить оцінка бакалаврської роботи на засіданнях ЕК. Критичний підхід до бакалаврського дослідження – це головний критерій високого професіоналізму рецензента та необхідна умова належної конструктивної дискусії під час захисту роботи. Рецензія на бакалаврську роботу подається на кафедру не пізніше, ніж за 5 днів до захисту дипломної роботи. Рецензування бакалаврських робіт проводять викладачі, які є фахівцями з певної спеціальності. Склад рецензентів затверджує завідувач кафедри. Рецензія на бакалаврську роботу може бути внутрішньою (надається науковим чи науково-педагогічним працівником, який працює в університеті) або зовнішньою (надається фахівцем з даної спеціальності, який працює поза університетом, де виконувалася бакалаврська робота). Рецензія має бути об'єктивною, відображати як позитивні, так і негативні сторони роботи й містити оцінку за прийнятою шкалою оцінювання знань студентів. Особливу увагу в ній потрібно звернути на: – актуальність теми; – вміння застосовувати теоретичні знання для вирішення

конкретних практичних завдань; – наявність у роботі особистих пропозицій і рекомендацій, їх перспективність, практична цінність; – достовірність результатів і обґрунтованість висновків автора; – стиль викладу й оформлення роботи; – недоліки роботи. Рецензія не повинна дублювати відгук наукового керівника, тому що відгук керівника – це в основному характеристика професійних якостей випускника та його роботи в процесі проектування, а рецензія – це характеристика якості безпосередньо бакалаврського дослідження. Студент має право заздалегідь ознайомитися із текстом рецензії. Негативна рецензія не є підставою для відхилення роботи від її захисту.

Підготовка роботи до захисту Не пізніше як за місяць до захисту студент подає на кафедру для реєстрації: зброшурований примірник бакалаврської роботи із висновком завідувача про допуск до захисту; – письмовий відзив наукового керівника з характеристикою діяльності випускника під час написання бакалаврської роботи без зазначення оцінки; – письмову рецензію на бакалаврську роботу із зазначенням оцінки.

Захист бакалаврських робіт На захист бакалаврських робіт в Екзаменаційну комісію подають: – зброшурований примірник бакалаврської роботи з висновком завідувача кафедри; – письмовий відгук керівника з характеристикою діяльності випускника під час виконання роботи без зазначення оцінки; – письмова рецензія на кваліфікаційну роботу з зазначенням рекомендованої оцінки. Крім цього, Екзаменаційній комісії до захисту бакалаврської роботи можуть бути подані: – друковані статті, тези, програми конференцій за темою роботи, у яких автор брав участь; – зразки матеріалів і виробів; – документи, які вказують на практичне застосування роботи тощо. Захист проводиться на відкритому засіданні ЕК за участю не менш ніж половини її складу за обов'язкової присутності голови комісії. На захисті можуть бути присутні і брати участь в обговоренні всі бажаючі, не порушуючи порядку й процедури захисту, оскільки захист є прилюдним. Процедура захисту включає: – доповідь студента про зміст роботи; – запитання до автора; – оголошення відгуку наукового керівника та рецензії; – відповіді студента на запитання членів ЕК та осіб, присутніх на захисті; – заключне слово студента; – рішення комісії про оцінку роботи. Вступне слово необхідно підготувати заздалегідь у формі виступу, в якому доцільно висвітлити такі важливі питання: обґрунтування актуальності теми дослідження; мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; що вдалося встановити,

виявити, довести; якими методами це досягнуто; з якими труднощами довелося зіткнутися в процесі дослідження, які положення не знайшли підтвердження. У виступі мають міститися також відповіді на основні зауваження наукового керівника та рецензента. Доповідь студента не повинна перевищувати за часом 10–15 хвилин. Для кращого сприйняття присутніми матеріалу бажано підготувати презентацію. Під час захисту бакалаврської роботи студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження у відгуку та рецензії, а також у виступах на захисті. Відповідати на запитання членів ЕК та присутніх на захисті слід тільки по суті. У заключному слові студент висловлює свої висновки щодо результатів обговорення його роботи. Захист бакалаврської роботи фіксується в протоколі ЕК. Результати захисту випускної роботи визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно». Оцінка за бакалаврську роботу виставляється на закритому засіданні ЕК і оголошується її головою випускнику і всім присутнім на відкритому засіданні. Тривалість захисту однієї кваліфікаційної роботи не повинна перевищувати 30 хвилин.

11. ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Результати захисту дипломних робіт оцінюються з використанням Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»); національної системи («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»); системи ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (100-бальна шкала). Конкретні критерії оцінювання формуються у відповідності до компетентностей дослідницьких процесів та розробляються кафедрою методики музичного виховання та диригування. При визначенні оцінки бакалаврської роботи приймається до уваги рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки студентів. Рішення ЕК про оцінку бакалаврської роботи приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним. При визначенні оцінки роботи повинна бути врахована думка рецензента, виступ студента під час захисту своєї роботи, його відповіді на зауваження рецензента та на запитання членів екзаменаційної комісії. Повторний захист бакалаврських робіт з метою підвищення оцінки не дозволяється. У випадках, коли захист бакалаврської роботи не відповідає вимогам рівня підсумкової атестації, екзаменаційна комісія

ухвалює рішення про те, що студент є неатестованим, про що здійснюється відповідний запис у протоколі засідання комісії. У такому випадку Екзаменаційна комісія встановлює, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він повинен опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою навчального закладу. Повторний захист бакалаврської роботи дозволяється протягом трьох років після закінчення вищого закладу освіти, але не раніше, як під час наступної підсумкової атестації. Студент, який отримав незадовільну оцінку за бакалаврську роботу, відраховується з вищого навчального закладу. Йому видається академічна довідка встановленого зразка. Усі засідання Екзаменаційної комісії протоколюються, вносяться оцінки, одержані при захисті дипломної роботи, особливі думки і зауваження членів комісії, вказуються кваліфікація та державний документ (з відзнакою чи без відзнаки), що видається студенту-випускнику. Протокол підписують голова та члени Екзаменаційної комісії, які брали участь у засіданні. Після закінчення роботи Екзаменаційної комісії голова комісії складає звіт, у якому дається аналіз рівня підготовки випускників зі спеціальності, якість виконання бакалаврських робіт, відповідність тематики та змісту робіт сучасним вимогам, характеристика знань студентів, виявлених під час захисту, недоліки у підготовці з окремих дисциплін (питань), висловлюються рекомендації щодо поліпшення навчального процесу. Загальні підсумки роботи Екзаменаційної комісії обговорюються на засіданні Вченої ради ННІМ.

12. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Електронні версії бакалаврських роботи, оформлені відповідним чином передаються до фондів наукової бібліотеки університету, про що складається відповідний акт, який зберігається на кафедрі історії України і методики викладання історії.